

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 7 juni 2007^{*}

I de förenade målen C-222/05–C-225/05,

angående beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, från College van Beroep voor het bedrijfsleven (Nederländerna), av den 17 maj 2005, som inkom till domstolen den 20 maj 2005, i målen

J. van der Weerd,

Maatschap Van der Bijl,

J.W. Schoonhoven (C-222/05),

H. de Rooy sr.,

H. de Rooy jr. (C-223/05),

Maatschap H. en J. van 't Oever,

Maatschap F. van 't Oever en W. Fien,

^{*} Rättegångsspråk: nederländska.

B. van 't Oever,

Maatschap A. en J. Fien,

Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf,

H. Koers,

Maatschap K. en G. Polinder,

G. van Wijhe (C-224/05),

B.J. van Middendorp (C-225/05),

mot

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Lenaerts samt domarna E. Juhász, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský (referent) och T. von Danwitz,

generaladvokat: M. Poiares Maduro,
justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 7 december 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder och G. van Wijhe, genom A. van Beek och G. de Jager, advocaten,
- Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster och C. ten Dam, båda i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och R. Loosli-Surrans, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom F. Erlbacher, M. van Heezik och T. van Rijn, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 1 mars 2007 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser dels tolkningen av gemenskapsrätten vad beträffar den nationella domstolens behörighet att ex officio bedöma huruvida ett förvaltningsbeslut är förenligt med rådets direktiv 85/511/EEG av den 18 november 1985 om införande av gemenskapsåtgärder för bekämpning av mul- och klövsjuka (EGT L 315, s. 11; svensk specialutgåva, område 3, volym 19, s. 209), i dess lydelse enligt rådets direktiv 90/423/EEG av den 26 juni 1990 (EGT L 224, s. 13; svensk specialutgåva, område 3, volym 33, s. 129) (nedan kallat direktiv 85/511), dels tolkningen av detta direktiv.
- 2 Respektive begäran har framställts i mål mellan å ena sidan J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhoven, H. de Rooy sr., H. de Rooy jr., Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B.. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H.Koers, Maatschap K. en G. Polinder, G. van Wijhe och B.J. van Middendorp och å andra sidan Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, angående slakt av djur som ägs av dem.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapslagstiftningen

- 3 I direktiv 85/511 föreskrivs gemenskapsrättsliga åtgärder för bekämpning av mul- och klövsjuka. I dess artikel 4 föreskrivs att om en anläggning innehåller ett eller

flera djur som misstänks vara smittade av mul- och klövsjuka eller bärare av smittan skall medlemsstaterna bland annat se till att officiella undersökningar omedelbart påbörjas för att bekräfta eller undanröja misstanken om sjukdomens förekomst och särskilt se till att den officiella veterinären tar eller låter ta de prov som är nödvändiga för en undersökning vid laboratorium.

- 4 Det föreskrivs dessutom i artikel 5 i direktivet att så snart det har blivit bekräftat att ett eller flera smittade djur finns på en anläggning skall den behöriga myndigheten utan dröjsmål införa de åtgärder som föreskrivs i bestämmelsen, bland annat åtgärden som utgörs av att de av anläggningens djur som är mottagliga för smittan skall slaktas på platsen under offentlig övervakning och på ett sådant sätt att det inte finns någon risk för att mul- och klövsjukeviruset sprids.
- 5 Det framgår av artiklarna 11.1 och 13.1 i det nämnda direktivet att medlemsstaterna skall säkerställa att de godkända inrättningar och laboratorier som räknas upp i bilagorna till direktivet utför laboratorieprov för att konstatera förekomsten av mul- och klövsjuka och hanterar mul- och klövsjukevirus för forskning, diagnos och/eller framställning av vacciner.
- 6 I bilaga B till direktiv 85/511, benämnd "Nationella laboratorier för bekämpning av mul- och klövsjuka", angavs vid tidpunkten för omständigheterna i målen vid den nationella domstolen under rubriken "Nederländerna" "Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad".

Den nationella lagstiftningen

- 7 I artikel 8:69 i den allmänna förvaltningsprocesslagen (Algemene Wet Bestuursrecht) anges följande:

”1. Den domstol där talan väcks skall avgöra målet på grundval av ansökan, åberopade handlingar och vad som framkommit under det administrativa förfarandet och förhandlingen.

2. Domstolen skall ex officio komplettera de rättsliga grunderna.

3. Domstolen kan ex officio komplettera de faktiska omständigheterna.”

- 8 Den nämnda bestämmelsen är tillämplig i förfarandena vid College van Beroep voor het bedrijfsleven i enlighet med artikel 19.1 i lag om talan i förvaltningsmål angående yrkesorganisationer (Wet bestuursrechtspraak bedrijfsorganisatie).

Twisterna vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 9 I februari 2001 bröt en mul- och klövsjukeepidemi ut i Nederländerna. Vid den tidpunkten drev klagandena i målen vid den nationella domstolen uppfödningssanläggningar där det fanns partåiga hovdjur. Deras anläggningar befann sig mindre än 2 km från de anläggningar som Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees

(nationell myndighet för inspektion av boskap och kött, nedan kallad RVV) hade förklarat smittade med mul- och klövsjuka. Den myndigheten grundade sitt beslut i detta avseende på resultatet från undersökningar som utförts av laboratoriet ID-Lelystad BV (nedan kallat ID-Lelystad), som skickats i ett faxmeddelande till myndigheten och enligt vilket de prover som tagits vid de smittade anläggningarna hade ansetts vara positiva.

- 10 Efter det att förekomsten av mul- och klövsjuka hade fastställts, meddelade RVV genom beslut till klagandena i målen vid den nationella domstolen att samtliga partåiga hovdjur som fanns på klagandenas anläggningar misstänktes vara smittade av mul- och klövsjuka, eftersom de befann sig i närheten av en anläggning med smittade djur. Det kunde nämligen inte uteslutas att djuren på klagandenas anläggningar hade smittats av den nämnda sjukdomen.
- 11 RVV informerade klagandena i målen vid den nationella domstolen genom de nämnda besluten om ett visst antal åtgärder som syftade till att bekämpa mul- och klövsjukeviruset och förhindra dess spridning, bland annat vaccinering följt av slaktning av samtliga partåiga hovdjur på klagandenas anläggningar. Dessa djur vaccinerades först och slaktades därefter.
- 12 Efter att ha begärt omprövning av nämnda beslut hos RVV, som dock vidhöll sina beslut, överklagade klagandena besluten som RVV således fattade till klagandenas nackdel till den hänskjutande domstolen.
- 13 Klagandena gjorde, i målen vid den nationella domstolen, gällande att förklaringen om misstankar om förekomsten av mul- och klövsjuka, och därmed RVV:s beslut,

var rättsstridiga. Klagandena åberopade till stöd för sitt överklagande bland annat att myndigheten inte hade beaktat definitionen av ett djur som misstänks vara smittat, föreliggande kliniska tecken på förekomsten av mul- och klövsjuka och tillämpliga förfaranden vid blodprovstagning.

- 14 Den hänskjutande domstolen fann att överklagandet inte kunde vinna bifall såvitt avser någon av dessa grunder. Den fann emellertid i nästan identiska mål vid den domstolen, vilka föranledde EG-domstolens dom av den 15 juni 2006 i mål C-28/05, Dokter m.fl. (REG 2006, s. I-5431), att lagenligheten av jämförbara beslut hade ifrågasatts på andra grunder än de som åberopades av klagandena i målen vid den nationella domstolen.
- 15 I de nämnda målen hade det gjorts gällande att RVV inte kunde vidta åtgärder för att bekämpa mul- och klövsjuka med stöd av resultatet från undersökningar som hade utförts av ID-Lelystad, eftersom det laboratoriet saknade behörighet enligt direktiv 85/511 att utföra dessa undersökningar. Det hade dessutom gjorts gällande att RVV felaktigt hade vidtagit åtgärderna för bekämpning av mul- och klövsjuka enbart med stöd av ID-Lelystads faxmeddelande, vilket innehöll resultatet av laboratorieundersökningarna. Myndigheten borde i stället ha begärt att få del av de handlingar som hade upprättats av laboratoriet, studerat dessa och kontrollerat om undersökningarna hade vidtagits på ett riktigt sätt.
- 16 College van Beroep voor het bedrijfsleven har påpekat att sådana grunder även skulle kunna påverka avgörandet av förevarande mål vid den nationella domstolen. Eftersom de nämnda grunderna emellertid inte har åberopats vid den domstolen, utgör nationella processuella bestämmelser hinder för att de skall kunna beaktas. Det framgår av artikel 8:69 i den allmänna förvaltningsprocesslagen att den nationella domstolen enbart prövar de tvistefrågor som har åberopats. Även om det anges i punkt 2 i den artikeln att domstolen ex officio skall komplettera de rättsliga grunderna, kan det emellertid utläsas från den bestämmelsen att den innebär att den kan ändra den rättsliga utformningen av de invändningar som en klagande har gjort mot ett överklagat förvaltningsbeslut. Denna skyldighet att ex officio komplettera de nämnda grunderna skall åtskiljas från den prövning som den nämnda domstolen

skall göra på eget initiativ. Den nationella domstolen är endast skyldig att företa en sådan prövning när det är fråga om regler avseende grunderna för rättsordningen, vilka i nederländsk rätt utgörs av regler rörande förvaltningsorgans och domstolars behörighet, liksom bestämmelser rörande talans upptagande till sakprövning.

- 17 Den hänskjutande domstolen undrar emellertid om den enligt gemenskapsrätten är skyldig att pröva rättsliga argument som hänför sig till gemenskapsrätten, men som klagandena inte har åberopat i målen vid den nationella domstolen. Frågan uppstår nämligen huruvida en nationell processuell bestämmelse, som innebär att domstolen inte kan pröva de grunder som inte omfattas av föremålet för tvisten, inte gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapens rättsordning.
- 18 Under dessa omständigheter beslutade College van Beroep voor het bedrijfsleven att vilandeförklara de fyra målen och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1. Medför gemenskapsrätten en skyldighet att göra en prövning ex officio – det vill säga en prövning av grunder som faller utanför ramarna för tvisten – av de grunder som rör direktiv 85/511/EEG?

2. För det fall fråga 1 besvaras jakande, har då medlemsstaternas skyldighet enligt artikel 11.1 första strecksatsen jämförd med artikel 13.1 andra strecksatsen i direktiv 85/511... att säkerställa att en laboratorieundersökning i syfte att fastställa förekomsten av mul- och klövsjuka utförs vid ett laboratorium som anges i bilaga B till detta direktiv direkt effekt?

3. a) Skall artikel 11.1 i direktiv 85/511... tolkas så att den omständigheten att förekomsten av mul- och klövsjuka fastställts av ett laboratorium som inte nämns i bilaga B till detta direktiv medför vissa rättsföljder?

- b) Om fråga 3 a besvaras jakande: Syftar artikel 11.1 i direktiv 85/511... till att skydda de rättssökandes intressen, såsom [klagandena i målen vid den nationella domstolen]? Om denna fråga besvaras nekande, kan då sådana rättssökande, åberopa det eventuella åsidosättandet av myndigheterna i medlemsstaterna av de skyldigheter som åvilar dessa enligt denna bestämmelse?

- c) Om det följer av svaret på fråga 3 b att de rättssökande kan åberopa artikel 11.1 i direktiv 85/511..., vilka blir då rättsföljderna av att förekomsten av mul- och klövsjuka har fastställts av ett laboratorium som inte nämns i bilaga B till detta direktiv?

4. Skall bilaga B till direktiv 85/511..., mot bakgrund av lydelsen i artiklarna 11 och 13 i detta direktiv, tolkas så att angivandet av "Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad" även kan eller skall avse [ID-Lelystad]?

5. Om svaren på ovanstående frågor medför att förekomsten av mul- och klövsjuka kan fastställas av ett laboratorium som inte nämns i bilaga B till direktiv 85/511... eller att denna bilaga skall tolkas så att angivandet av "Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad" även kan eller skall avse [ID-Lelystad], skall då direktiv 85/511... tolkas så att det innebär att den nationella myndighet som är behörig att fatta beslut är bunden av resultatet av den undersökning som utförts av det laboratorium som anges i bilaga B till detta direktiv, eller, för det fall svaret på frågan 3 a medför att myndigheten även får grunda sitt beslut att vidta åtgärder för att bekämpa mul- och klövsjuka på resultat från ett laboratorium som inte är upptaget i bilaga B till detta direktiv, är denna myndighet bunden av resultatet från sistnämnda laboratorium, eller omfattas bedömningen av det föregående av medlemsstaternas processuella autonomi och får den nationella domstolen vid vilken målet är anhängigt pröva huruvida reglerna i detta hänseende gäller oberoende av om laboratorieundersökningen äger rum på grundval av en gemenskapsrättslig eller en nationell förpliktelse, samt huruvida handläggningen enligt nationell rätt inte gör det orimligt svårt eller i praktiken omöjligt att tillämpa gemenskapsrättsliga regler?

6. För det fall svaret på fråga 5 innebär att frågan huruvida de nationella myndigheterna är bundna av laboratorieresultaten regleras i direktiv 85/511..., är då de nationella myndigheterna ovillkorligt bundna av en undersökning avseende mul- och klövsjuka som utförts av ett laboratorium? Om denna fråga skall besvaras nekande, vilket utrymme för skönsmässig bedömning har då de nationella myndigheterna enligt direktiv 85/511?"

- 19 Domstolens ordförande beslutade den 7 juli 2005 att förena målen C-222/05–C-225/05 vad gäller det skriftliga och muntliga förfarandet samt domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första tolkningsfrågan

- 20 Den nationella domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida gemenskapsrätten innebär att den är skyldig, i ett förfarande som det i målen vid den nationella domstolen, att ex officio pröva huruvida ett förvaltningsbeslut är lagenligt mot bakgrund av grunder avseende åsidosättande av artiklarna 11 och 13 i direktiv 85/511.

Upptagande till sakprövning

- 21 J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder och G. van Wijhe (nedan kallade J. van der Weerd m.fl.) har invänt mot den beskrivning som har gjorts av förfarandets förlopp vid den hänskjutande domstolen. De har gjort gällande att de åberopade direktiv 85/511 vid den hänskjutande domstolen och att EG-domstolen därför inte kan pröva den första frågan.
- 22 Enligt EG-domstolens fasta rättspraxis presumeras nationella domstolars frågor om tolkningen av gemenskapsrätten som ställs inom ramen för den beskrivning av

omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen har lämnat på eget ansvar, och vilka det inte ankommer på EG-domstolen att pröva riktigheten av, vara relevanta (se dom av den 15 maj 2003 i mål C-300/01, Salzmann, REG 2003, s. I-4899, punkterna 29 och 31). En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas av EG-domstolen då det är uppenbart att den begärda tolkningen av gemenskapsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för tvisten i målet vid den nationella domstolen eller då frågorna är hypotetiska eller EG-domstolen inte förfogar över de uppgifter om sakförhållandena eller de rättsliga förhållandena som är nödvändiga för att kunna besvara frågorna på ett ändamålsenligt sätt (se bland annat dom av den 13 mars 2001 i mål C-379/98, PreussenElektra, REG 2001, s. I-2099, punkt 39, och av den 5 december 2006 i de förenade målen C-94/04 och C-202/04, Cipolla m.fl., REG 2006, s. I-11421, punkt 25).

- 23 Den nämnda presumtionen för att frågorna är relevanta kan inte kullkastas endast genom att en av parterna i målet vid den nationella domstolen har bestritt vissa faktiska omständigheter som det inte ankommer på EG-domstolen att pröva riktigheten av och som är avgörande för hur föremålet för den ovannämnda tvisten skall bestämmas (domen i de ovannämnda förenade målen Cipolla m.fl., punkt 26).
- 24 I förevarande mål har J. van der Weerd m.fl gjort gällande att den hänskjutande domstolen felaktigt ansåg att grunderna avseende åsidosättande av de relevanta bestämmelserna i direktiv 85/511 inte hade åberopats vid den domstolen. Det är emellertid fråga om en faktisk omständighet som det inte ankommer på EG-domstolen att pröva riktigheten av.
- 25 De argument som har framförts av J. van der Weerd m.fl. kan således inte vinna framgång.
- 26 Inte heller de argument som kommissionen har åberopat vid förhandlingen, enligt vilka det är tveksamt huruvida det var nödvändigt för den hänskjutande domstolen att ställa den första frågan mot bakgrund av domstolens slutsatser i domen i det ovannämnda målet Dokter m.fl, kan vinna framgång. Den domen medför nämligen

inte på ett uppenbart sätt att EG-domstolens svar i de förevarande målen saknar betydelse med avseende på det avgörande som den hänskjutande domstolen har att fatta.

27 Domstolen skall således besvara den första tolkningsfrågan.

Prövning i sak

28 Det framgår av rättspraxis att i avsaknad av gemenskapsrättsliga föreskrifter på området skall det i varje medlemsstats rättsordning anges vilka domstolar som är behöriga och vilka förfaranden för att väcka talan som är avsedda att tillvarata rättigheter som för enskilda följer av gemenskapsrätten. Dessa förfaranden får emellertid varken vara mindre förmånliga än de som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen) (dom av den 14 december 1995 i de förenade målen C-430/93 och C-431/93, Van Schijndel och van Veen, REG 1995, s. I-4705, punkt 17, och av den 9 december 2003 i mål C-129/00, kommissionen mot Italien, REG 2003, s. I-14637, punkt 25).

29 Vad avser likvärdighetsprincipen, följer det av beslutet om hänskjutande att College van Beroep voor het bedrijfsleven är behörig att ex officio pröva de rättsliga grunder som är hänförliga till åsidosättandet av regler avseende grunderna för rättsordningen, vilka i nederländsk rätt utgörs av regler rörande förvaltningsorgans och domstolars behörighet, liksom bestämmelser rörande talans upptagande till sakprövning. De nämnda reglerna utgör grunden för de nationella förfarandena, eftersom de fastställer villkoren för inledande av förfaranden och villkoren för de myndigheter som är behöriga, inom sina respektive områden, att bestämma omfattningen av enskildas rättigheter och skyldigheter.

- 30 De berörda bestämmelserna i direktiv 85/511 innehåller emellertid inte en jämförbar plats i gemenskapens rättsordning. Varken villkoren för väckande av talan på området för bekämpning av mul- och klövsjuka, eller vilka myndigheter som på sina respektive områden är behöriga att bestämma omfattningen av enskildas rättigheter och skyldigheter, fastställs i de bestämmelserna.
- 31 Dessa bestämmelser kan således inte anses likvärdiga med de ovannämnda nationella reglerna avseende grunderna för rättsordningen. En tillämpning av likvärdighetsprincipen i förevarande mål innebär följaktligen inte att den hänskjutande domstolen är skyldig att ex officio kontrollera huruvida berörda förvaltningsbeslut är lagenliga mot bakgrund av kriterierna i direktiv 85/511.
- 32 Även om de nämnda bestämmelserna omfattas av folkhälsopolitiken, har de åberopats i förfarandena i målen vid den nationella domstolen i huvudsak för att tillvarata privata intressen hos enskilda som har varit föremål för åtgärder avseende bekämpning av mul- och klövsjuka.
- 33 Med avseende på effektivitetsprincipen framgår det av domstolens rättspraxis att varje fall som gäller frågan huruvida en nationell processuell bestämmelse gör det omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som enskilda har enligt gemenskapens rättsordning skall bedömas med beaktande av bestämmelsens funktion i förfarandet vid de olika nationella domstolarna som helhet betraktat samt med beaktande av hur förfarandet är utformat och dess särdrag. I förekommande fall skall grundläggande principer i det nationella rättegångssystemet, såsom skyddet av rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och iakttagandet av förfarandets riktiga förlopp, beaktas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 december 1995 i mål C-312/93, Peterbroeck, REG 1995, s. I-4599, punkt 14, samt domen i de ovannämnda förenade målen Van Schijndel och van Veen, punkt 19).

- 34 I de mål som gav upphov till domen i de ovannämnda förenade målen Van Schijndel och van Veen, prövade domstolen huruvida en princip i nationell rätt, enligt vilken en domstols behörighet att ex officio pröva grunder i ett nationellt förfarande är begränsad av dess skyldigheter att inte gå utöver föremålet för tvisten och att fatta sitt avgörande på grundval av de faktiska omständigheter som har åberopats vid den domstolen är förenlig med effektivitetsprincipen.
- 35 Domstolen fann att denna begränsning av den nationella domstolens behörighet är motiverad med hänsyn till principen om att initiativet till en process tillkommer parterna och att domstolen följaktligen endast kan handla ex officio i undantagsfall, på grund av allmänintresset. Genom denna princip skyddas rätten till försvar och säkerställs förfarandets riktiga förlopp i synnerhet genom att undvika att förfarandet försenas till följd av bedömningen av de nya grunderna (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Van Schijndel och van Veen, punkt 21).
- 36 Domstolen fann mot bakgrund av det ovan anförda att effektivitetsprincipen inte utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken nationella domstolar åläggs att inte ex officio pröva en grund som är hänförlig till det förhållandet att gemenskapsrättsliga bestämmelser har överträtts, då prövningen av denna grund tvingar dem att åsidosätta den princip om passivitet som det åligger dem att beakta, genom att gå utöver tvistens ramar såsom dessa har angivits av parterna och genom att basera sig på andra fakta och omständigheter än de på vilka den part som har intresse av att nämnda bestämmelser tillämpas har grundat sitt yrkande (se domen i det ovannämnda målet Van Schijndel och van Veen, punkt 22).
- 37 I förevarande mål har College van Beroep voor het bedrijfsleven påpekat att förfarandet vid den domstolen inte i detta avseende avviker från förfarandet i fråga i de ovannämnda förenade målen Van Schijndel och van Veen. En prövning ex officio av grunder som klagandena inte har åberopat i målen vid den nationella domstolen skulle gå utöver tvistens ramar såsom de har angivits av parterna. De två nämnda förfarandena skiljer sig enbart åt med avseende på den omständigheten att College van Beroep voor het bedrijfsleven, i förevarande fall, prövar målen inte enbart i sista instans såsom i de mål som föranledde den nämnda domen, utan i första och sista instans.

- 38 Denna omständighet medför emellertid inte i sig att parterna i målen vid den nationella domstolen försätts i en särskild situation som innebär att de ovannämnda principerna ifrågasätts. Det kan mot bakgrund av den omständigheten således inte dras någon annan slutsats än den som domstolen drog i domen i de ovannämnda förenade målen Van Schijndel och van Veen. Den nämnda omständigheten påverkar nämligen inte det faktum att, i det sammanhang som nämns i föregående punkt, den hänskjutande domstolens möjlighet att ex officio pröva grunder som parterna inte har åberopat kan, liksom i det fall som föranledde den nämnda domen, inverka menligt på rätten till försvar eller iakttagandet av förfarandets riktiga förlopp och särskilt medföra att förfarandet försenas till följd av bedömningen av de nya grunderna.
- 39 Domstolen föranleds inte att göra någon annan bedömning på grund av domstolens rättspraxis i domen i det ovannämnda målet Peterbroeck, dom av den 1 juni 1999 i mål C-126/97, Eco Swiss (REG 1999, s. I-3055), av den 27 juni 2000 i de förenade målen C-240/98–244/98, Océano Grupo Editorial och Salvat Editores (REG 2000, s. I-4941), av den 21 november 2002 i mål C-473/00, Cofidis (REG 2002, s. I-10875), och av den 26 oktober 2006 i mål C-168/05, Mostaza Claro (REG 2006, s. I-10421).
- 40 Ovannämnda rättspraxis är inte relevant i förevarande mål. Den kännetecknas dels av omständigheterna som förelåg i det målet, vilka medförde att sökanden i målet vid den nationella domstolen framtogs möjligheten att på ett ändamålsenligt sätt göra gällande att en nationell bestämmelse inte är förenlig med gemenskapsrätten (se domen i det ovannämnda målet Peterbroeck, punkt 16 och följande punkter). Denna rättspraxis är berättigad av nödvändigheten att säkerställa ett effektivt skydd för konsumenten i enlighet med syftet med rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169) (se domen i de ovannämnda förenade målen Océano Grupo Editorial och Salvat Editores, punkt 26, och domarna i de ovannämnda målen Cofidis, punkt 33, och Mostaza Claro, punkt 29). Denna rättspraxis kan inte heller på ett ändamålsenligt sätt åberopas inom ramen för en prövning av huruvida effektivitetsprincipen har åsidosatts, eftersom det enligt denna prövas huruvida de grunder som hänför sig till nationell rätt respektive till gemenskapsrätten behandlas lika (se domen i det ovannämnda målet Eco Swiss, punkt 37).
- 41 Det följer av det ovan anförda att effektivitetsprincipen, i mål som de som är i fråga vid den nationella domstolen, inte innebär en skyldighet för de nationella

domstolarna att ex officio pröva en grund som är hänförlig till en gemenskapsrättslig bestämmelse, oberoende av dess betydelse för gemenskapens rättsordning, om parterna har en verklig möjlighet att vid en nationell domstol åberopa en grund som är hänförlig till gemenskapsrätten. Eftersom klagandena i målen vid den nationella domstolen har haft en verklig möjlighet att åberopa grunder avseende direktiv 85/511, innebär effektivitetsprincipen inte en skyldighet för den hänskjutande domstolen att ex officio pröva den grund som avser artiklarna 11 och 13 i det direktivet.

- 42 Mot bakgrund av det ovan anförda skall den första frågan besvaras så, att gemenskapsrätten inte innebär att en nationell domstol är skyldig, i ett förfarande som det i målen vid den nationella domstolen, att ex officio pröva en grund avseende åsidosättande av gemenskapsrättsliga bestämmelser. Någon sådan skyldighet följer nämligen varken av likvärdighetsprincipen eller av effektivitetsprincipen.

De andra tolkningsfrågorna

- 43 Mot bakgrund av svaret på den första tolkningsfrågan är det inte nödvändigt att besvara de andra tolkningsfrågorna. Dessa frågor har endast ställts för det fall den hänskjutande domstolen skulle anses skyldig att ex officio pröva de grunder som klagandena inte åberopade i målen vid den nationella domstolen.

Rättegångskostnader

- 44 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målen vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Gemenskapsrätten innebär inte att en nationell domstol är skyldig, i ett förfarande som det i målen vid den nationella domstolen, att ex officio pröva en grund avseende åsidosättande av gemenskapsrättsliga bestämmelser. Någon sådan skyldighet följer nämligen varken av likvärdighetsprincipen eller av effektivitetsprincipen.

Underskrifter

